

Lucie Dercsényiová

„Nikdy se nedíváme jen na jednu věc,
 vždy se díváme na vztah mezi věcmi
 a námi samými.“

John Berger, *Ways of Seeing*

Centrum výzkumu Hudobné a tanečné fakulty Vysoké školy múzických umení (HTF VŠMU) ve spolupráci s katedrou tanečné tvorby v Bratislavě uspořádaly v listopadu 2023 již devátý ročník kongresu Tanec.SK. Téma tohoto ročníku znělo *Význam pohybové analýzy v teorii a praxi tanečného umenia*. Garanty konference se staly prof. Mgr. art. Irina Čierniková, ArtD., děkanka HTF VŠMU, a Mgr. Eva Gartošová, která zároveň zastává funkci dramaturgyně Baletu Slovenského národního divadla.

Organizátorka setkání Mgr. art. Ivica Liszkayová, Ph.D. připravila dvoudenní setkání odborníků z oboru taneční vědy a pedagogiky. Své příspěvky předneslo celkem sedmáct osobností, které problematiku analýzy pohybu představily z rozličných perspektiv. Kromě specialistů z bratislavské VŠMU se kongresu zúčastnily pedagogky a vědkyně z pražské HAMU, na jejíž půdě byl v roce 1998 založen Ústav pro taneční vědu.

Vizuální taneční záznam, taneční zápis, Labanova analýza

Pohybovou analýzu jako východisko pro úvahy o pojmech taneční kompetence a virtuosita zahrnula do svého referátu prof. Mgr. Dorota Gremlicová, Ph.D., vedoucí zmíněného ústavu, jejíž příspěvek vycházel z rozboru lidového tance a neoklasické variace, které reprezentovaly „dokonalé“ výkony. V obou případech šlo o mužský tanec, konkrétně o maďarský *legényes* v interpretaci Matyáse Istvána, a sólovou habaneru z baletu *Carmen* od Rolanda Petita provedenou Michailem Baryšnikovem. Analýza vycházela z metod Janet Adshead-Landscapeové a jejích spolupracovníků, jež byla konfrontována s pojmy kompetence a virtuosita. Příspěvek za nemocnou kolegyni přednesla Mgr. Elvíra Němečková, Ph.D., která se následně věnovala problematice využití videozáznamu jako nástroje pro analýzu tanečního díla. Tento přístup, jak uvedla autorka, však skrývá mnohá úskalí. E. Němečková na vybraných příkladech ukázala, jak podobu filmového záznamu ovlivňuje kupříkladu režie, záběr kamer; upozornila na problematické momenty v reinscenování baletu na základě filmu, který navozuje dynamiku a dramatické vyznění jinými prostředky, než je tomu v přítomném průběhu daného představení.

V souvislosti s vizuálním záznamem tance na příspěvek druhý den navázala MgA. Mgr. Kateřina Šalounová, která se zaobírala fotografií, mnohdy jako jediným artefaktem zachycujícím podobu inscenace. Pozornost soustředila na „čtení“ fotografického materiálu, jenž představuje jeden z fragmentů daného díla. Na příkladu fotografických přístupů Rafaela Sedláčka a Adolfa Rossiho a jejich analýz poodhalila esteticky odlišné výklady taneční inscenace a potažmo taneční historie, kterou utváří dobové technické, politické, kulturní a především individuální požadavky.

Analýza tance není záležitostí současné doby, tato disciplína se začala formovat již v období gotiky a první záznamy dobových tanců nacházíme mimo jiné v grafické podobě tzv. Beauchamp-Feuilletově notace, jejímuž využití pro obnovu barokních tanců se věnovala prof. Mgr. Helena Kazárová, Ph.D. Ve svém příspěvku se rovněž opírala o poznatky Domenica da Piacenziho, renesančního tanečního mistra. Poukázala na propojení tanečního záznamu s hudbou a důležitost využití notace při rekonstrukci barokních tanců, která umožňuje podstatně větší preciznost v provedení oproti slovním popisům. Představila sedm pohybových kvalit definovaných v příručce *Letters of Dancing* z pera E. A. Théleura, a to: The Bending Movement, The Rising Movement, The Sliding Movement, The Circular Movement, The Jumping Movement, The Movement of Extension a The Movement of Adhesion.

Théleurova publikace z roku 1832 je považována za jednu z nejdůležitějších v souvislosti se stylem a kroky raného romantického baletu. E. A. Théleur (cca 1817–1844)

napsal příručku ve formě série třinácti dopisů, které obsahují stručnou historii tance i část věnovanou společenskému tanci. Kniha obohacená celostránkovými grafikami, včetně ilustrací tanečnicků, spolu s Théleurovým systémem taneční notace tak pomáhá osvětlit i tehdejší divadelní taneční praxi, jak H. Kazárová zmiňovala spolu s „pamětí těla“ a „uvědoměním těla“.

V souvislosti s těmito dvěma pojmy pak lze vnímat návaznost v přednášce Mgr. Lucie Dercsényiová, Ph.D., jež se následující den soustředila na propojení Labanovy analýzy pohybu (LAP) a tanečně-pohybové terapie (TPT). Její referát vycházel z dlouholeté pedagogické a terapeutické praxe, kdy výuku Labanovy analýzy pohybu propojuje v rámci výukového procesu na HAMU s obsahem a strukturou tanečně-pohybové terapie. Její příspěvek upozornil na celistvost tělesného projevu, kdy využívá tři atributů iniciace pohybu skrze Body–Mind–Emotion, jejichž vědomá propojenost je základem pochopení tělesného procesu. L. Dercsényiová představila strukturu výukové hodiny vycházející z fyzické zkušenosti, kterou posluchači procházejí a následně slovně sdílí. Přiblížila, jak LAP v souvislosti s TPT rozvíjí schopnost pohyb pozorovat, pojmenovat a uvědomit si propojení aspektů veškeré lidské fyzické akce – Body, Mind, Emotion.

Od japonského divadla po lidový a charakterní tanec

Jako poslední z hostů z České republiky se představila MgA. Lucie Hayashi, Ph.D., která se zabývala metodou sémantické analýzy japonského tance divadla *nó*, a to i v praktické ukázce tance s vějířem, kdy

Anna Sedlačková. Foto: Centrum výskumu VŠMU.

Elvíra Němečková. Foto: Centrum výskumu VŠMU.

Účastníci Tanečného kongresu Tanec.SK 2023. Foto: Centrum výskumu VŠMU.

připomenula různý způsob náhledu na vybranou posturu, gesto v souvislosti s problematikou sémantické analýzy tance, kdy vybraný prvek provedený v různém kontextu přináší jiné výklady a významy.

Referáty přispěvatelů a přispěvatelek z VŠMU se pak více soustředily na využití pohybové analýzy v procesu výuky. O tom, jak důležité je analytické myšlení v samotném vzdělávacím procesu, mluvila Mgr. art. Lubica Orovnická, ArtD., jež se zaměřila na důležitost vnímání průběhu tělesného projevu z pohledu funkční anatomie a kineziologie. Soustředila se na využití přístupu Pressing Ballet Technique, jež umožňuje studentům a interpretům dosáhnout harmonického propojení centra a periférie s minimálním fyzickým úsilím.

O nepostradatelnosti analýzy pro plné pochopení principů techniky Merce Cunninghama hovořila Mgr. art. Michaela Mihalová, jež s přísedícími v sále komunikovala online na velkém projekčním plátně, kde všichni účastníci prezentovali své příspěvky na slidech. Autorka upozornila na analytický přístup jako bázi umožňující pedagogům a studentům zachovat esenci Cunninghamova způsobu práce s tělem a trest jeho tvorby. Účastníkům konference nabídla vhléd pod linie samotné techniky spolu s rozbohem ukázky z Cunninghamova repertoáru s názvem *Sounddance*.

Z konceptu Labanovy analýzy pohybu vycházela prof. Mgr. Marta Poláková, ArtD., popisující využití LAP ve výuce současných technik. Přínosu publikace *Rudolf Laban, vizionár tanca a teoretik pohybu* Marty Polákové patřil příspěvek Mgr. Evy Gajdošové. Konference zahrnula do programu i referáty

historiografické přednesené Mgr. art. Kristiánem Kohútem, ArtD. (*Slovenskí choreografi a ich tvorba v teatrologickém výskumu*) a doc. Mgr. art. Jozefem Meričkem, ArtD., jehož diskurz s názvem *Pas de deux – umenie duetného tance* obsahoval de facto výčet duetů ve vybraných baletech, nežli postihl proměnu obsahu a struktury uvedeného fenoménu. Referát *Inšpiračné zdroje pre umelecke scénické spracovanie choreografickej tvorby vo folkloristických telesách* z pera Mgr. art. Martina Urbana, Ph.D. otevřel prostor pro poznání hudebně-tanečních artefaktů jako inspiračních zdrojů. Přiblížil proměnu přístupů k technice lidového tance, jeho využití a míry stylizace pro jevištní ztvárnění.

Do programu kongresu *Tanec.SK* byl téměř v závěru zahrnut příspěvek Mgr. art. Zuzany Lisoňové Andelové *Analýza niektorých prvkov a motivov charakterového tanca* zabývající se rozbohem kroků zvoleného oboru. *Kontrasty tanečních příběhů* od Mgr. Lindy Nagyové pak dvoudenní setkání *Tanec.SK* na půdě VŠMU definitivně uzavřely.

Kongres realizovaný 9. a 10. listopadu 2023 svedl na jedno místo tanečnické specialisty, jejichž příspěvky v rozsahu dvaceti minut ukázaly různorodost přístupů k taneční analýze, od Beauchamp-Feuilletovy notace, analýzu Domenica da Piacenzioho přes metodu Janet Adshead-Landscaleové po Labanovu analýzu pohybu a nastínily jejich využití ve vědecké praxi. Prezentované příspěvky budou v plném rozsahu publikovány ve sborníku, připravovaném k vydání v roce 2024.

Psáno z Tanečního kongresu Tanec.SK, 9. – 10. listopadu 2023, VŠMU, Bratislava.